

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมโลกปัจจุบัน สถานการณ์ประชากรกำลังเป็นที่ได้รับความสนใจ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวกับโครงสร้างประชากรที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสังคมที่เข้าสู่ "สังคมผู้สูงอายุ" (Aging Society) ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว หากพิจารณาจากคำจำกัดความที่ว่า สังคมผู้สูงอายุ คือสังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 10% หรือมีประชาชนที่มีอายุ 65 ปี ขึ้นไปมากกว่า 7% ประเทศไทยเป็นสังคมผู้สูงอายุแล้วตั้งแต่ปี 2548 เพระตอนนี้ประเทศไทยมีประชากรตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป 10.4% และยังคาดการณ์ว่าในอีก 20 ปีข้างหน้า สังคมไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) โดยพิจารณาจากจำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 20% หรือมีประชากรที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปเกินกว่า 14% คาดว่าในปี 2571 ประเทศไทยจะมีผู้อายุเกิน 60 ปี 23.5% กล่าวโดยรวม คือ ประเทศไทยจะก้าวจากสังคมผู้สูงอายุ ประเทศไทยเมื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจึงควรมีการเตรียมการเพื่อรับรองรับ โดยเมื่อมีคนแก่หรือคนชรามากขึ้น สัดส่วนคนทำงานลดลง ผลผลิตโดยรวมก็จะลดลง ส่งผลให้รายได้ของประเทศลดลงเกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ ผู้สูงอายุต้องเกย์ยிணจากการงานไม่มีรายได้ ต้องอาศัยรายได้จากเงินที่เก็บออมไว้ ถ้าหากไม่มีเงินออมไว้มากพอ ก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำรงชีพเป็นภาระแก่สังคมที่ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลจัดสวัสดิการต่างๆ ให้เหมาะสมและเพียงพอ เมื่อถึงวัยสูงอายุสภาพร่างกายและจิตใจมีการเปลี่ยนแปลง ต้องมีการปรับตัว และที่สำคัญเมื่ออายุมากขึ้นสภาพร่างกายเริ่มเสื่อมถอยลง ปัญหาด้านสุขภาพ ก็จะตามมา ซึ่งทั้งหมดเป็นปัญหาที่ทุกภาคส่วนสมควรมีการเตรียมการเพื่อรับจำนวนผู้สูงอายุที่จะมีเพิ่มขึ้นและเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (ราชวิทยาลัยหันตแพทย์แห่งประเทศไทย, ออนไลน์)

จากการศึกษาของสำนักงานเศรษฐกิจการคลังพบว่าในช่วง 10 ปี (2553 - 2562) ภาระทางการคลังเฉพาะที่จะเกิดจากโครงการประกันสังคมและโครงการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติมีจำนวนถึงปีละ 142,071 - 251,607 ล้านบาท หรือร้อยละ 7.4 - 7.8 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปีผลกระทบด้านแรงงานเกิดจากสมรรถนะทางกายภาพที่ลดลงเมื่ออายุมากขึ้น ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ผลิตภาพแรงงานสามารถเพิ่มให้สูงขึ้นได้โดยการพัฒนาคุณภาพแรงงาน ทั้งโดยตรงผ่านการศึกษา การฝึกอบรม การสร้างแรงจูงใจ และโดยผ่านการบริหารจัดการที่ดีรวมทั้งการปรับปรุงประสิทธิภาพและความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การพัฒนาศักยภาพของมนุษย์หรือทุนทางสังคมในชุมชนนั้น (อมรวิชช์ นครทรรพ, 2541) ได้แก่

1. ลักษณะคุณค่าทางวัฒนธรรมที่พึ่งในชุมชนมีความสำคัญต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาของชุมชน
2. ชุมชนส่วนใหญ่เป็นสังคมเก่าแก่ที่มีความผูกพันกันหลายชั้น มีวิถีชีวิตและแก้ปัญหาโดยใช้ภูมิปัญญาปัญญาประสานกับแนวคิดใหม่
3. ภูมิปัญญาที่มีในชุมชนกลไกต่อศักยภาพของชุมชนนั้น

4. ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีความสำคัญต่อการทำงานร่วมกันในชุมชน
5. ครอบครัวในชุมชนเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของชุมชน

ครอบครัวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของชุมชน การที่สมาชิกของครอบครัวจะเป็นคนดี มีศักยภาพ และสมรรถภาพในการทำงานมาจากการศึกษาอบรม จากบิดาмарดาหรือบรรพบุรุษ การยึดถือปฏิบัติตามหลักธรรมความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชน การสืบทอดภูมิปัญญาที่สืบผูกันกันมาหลายชั้น เป็นกลไกในการพัฒนา สร้างเสริมศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชนในการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา มิได้สร้าง “กระบวนการเรียนรู้” ให้แก่คนไทย ดังนั้นสังคมไทยจึงมีความอ่อนแอขาด “ปัญญา” ไม่สามารถแก่ปัญหาได้ด้วยตนเอง รวมถึงผู้มีโอกาสทางสังคมมักขาดคุณธรรมจริยธรรม ผู้ด้อยโอกาสจึงมักถูกเอารัดเอาเปรียบจากสภาพปัญหาเศรษฐกิจ การพัฒนาจึงควรมุ่งเน้นการพัฒนาไปที่การ “สร้างความเข้มแข็งของชุมชน” โดยผ่านกระบวนการ “การเรียน” และ “รู้” ไปพร้อมๆ กันเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพยายามทุกวิถีทาง เพื่อการพัฒนาราชภูมิอาชีพ ระยะเวลากว่า 50 ปี ให้ชุมชนมีความเข้มแข็งโดยการให้ความรู้ และส่งเสริมอาชีพให้ราชภูมิอาชีพ และเลี้ยงตนเองได้ ซึ่งแรกเห็นได้จากโครงการต่างๆ มากมายทั่วประเทศ (สุเมร ตันติเวชกุล, 2542)

สถาบันการศึกษามีบทบาทหน้าที่หนึ่ง คือ การให้บริการสังคม นอกนั้นมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาห้องถินด้วย และที่สำคัญสถาบันการศึกษาทุกแห่งควรทำให้การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตจริง ทำให้มีการเรียนรู้ไม่แบกรากจากชีวิตจริงของผู้คน ของชุมชน ด้วยเหตุนี้ชุมชนในห้องถินต่างๆ จึงต้องการความช่วยเหลือจากสถาบันการศึกษาเพื่อให้พวกเขารู้ความสามารถค้นพบศักยภาพของตัวเอง ให้มีความรู้และทักษะในการจัดการทรัพยากรของตนอย่างมีประสิทธิภาพและให้เกิดประโยชน์แก่ห้องถินมากที่สุด ให้สามารถพัฒนา วิสาหกิจชุมชน พวกราชการ เนื่องจากความต้องการการเรียนรู้อย่างเหมาะสม กระบวนการเรียนรู้และเนื้อหาที่สถาบันการศึกษา ในห้องถินควรเข้าไปมีส่วนร่วม (เสรี พงศ์พิศ, 2548) มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดังกล่าว จึงมีความพยายามที่จะจัดกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาจังหวัดสมุทรปราการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ และมีจำนวนประชากรเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศไทย และยังมีอาชีพหลากหลายแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง รองลงมาเป็นค้าขายและธุรกิจส่วนตัว เกษตรกรและอื่นๆ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรปราการ อ้างอิงจากพรรณ แพ่งกุล, 2546)

ผู้สูงอายุคือ มนุษย์ที่มีอายุอยู่ในช่วงปลายของชีวิต มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 60 ปีขึ้นไป ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ได้มีการสั่งสมวิชาความรู้ต่างๆ มากามากมายตลอดชีวิต ผู้สูงอายุไม่ใช่คนชาติที่ด้อยค่า แต่เป็นทรัพยากรบุคคลที่เปี่ยมไปด้วยศักยภาพ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต หรืออีกนัยหนึ่งเป็นแหล่งรวมภูมิปัญญาในด้านต่างๆ ที่สามารถชี้แนะคนรุ่นหลังให้ดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญและเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่ประเทศไทยกำลังก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ ประกอบกับความพยายามที่จะยกระดับประเทศไทยสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge based Society) และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ให้ความสำคัญในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเป็นทุนทางสังคมที่มีค่าในอันที่จะส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงทั้งในด้านเศรษฐกิจ

และสังคมของชาติ ภูมิปัญญาต่างที่จะสะสมไว้ในรูปแบบของการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น โดยถ่ายทอดจากบุคคลในครอบครัว ชุมชน และสังคม ซึ่งมีผู้สูงอายุทำหน้าที่เป็นสื่อถ่อง亮ของภารกิจที่ถ่ายทอดความรู้ต่างๆ เหล่านั้น สถาบันวิจัยและพัฒนาจึงได้จัดทำโครงการศึกษากระบวนการเรียนรู้กลุ่มผู้สูงอายุและการนำไปใช้ประโยชน์ของประชาชนในชุมชนขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้กลุ่มผู้สูงอายุและการนำไปใช้ประโยชน์ของประชาชนในชุมชน จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังต่อไปนี้

1. เพื่อสำรวจกลุ่ม/ชุมชน/องค์กรที่มีแนวปฏิบัติที่ดี
2. เพื่อศึกษาลำดับขั้นตอน องค์ประกอบ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง
3. เพื่อศึกษาตัวบ่งชี้แนวปฏิบัติที่ดีกลุ่มผู้สูงอายุและการนำไปใช้ประโยชน์
4. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาให้อิ่มต่อการเกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาชุมชนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีด้านผู้สูงอายุ ได้แก่ บุคลากรองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 46 แห่ง
2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษากระบวนการเรียนรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ของประชาชนในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการจำนวน 13 กลุ่ม/ชุมชน
3. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาตัวบ่งชี้แนวปฏิบัติที่ดีและการนำไปใช้ประโยชน์ของประชาชนในชุมชน ได้แก่ ผู้แทนหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นักวิชาการ ผู้นำกลุ่ม/ชุมชนและประชาชนในชุมชนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีจำนวน 7 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

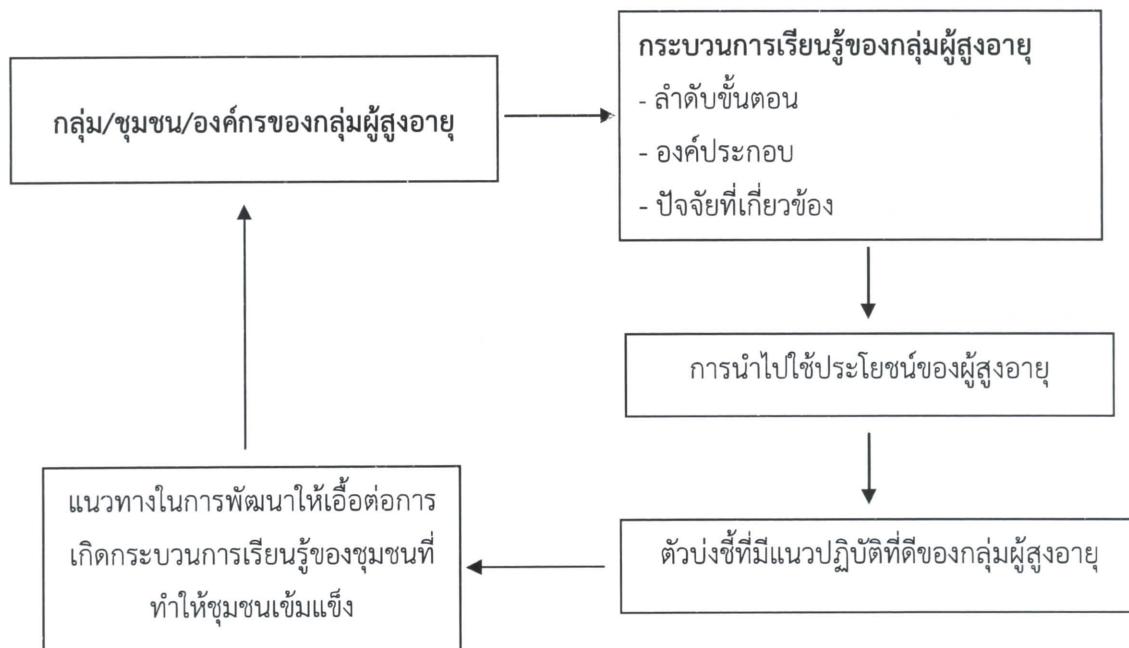
1. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนด้านผู้สูงอายุ ได้แก่ ลำดับขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้
2. การนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ ระดับสมาชิกกลุ่ม ระดับกลุ่ม และระดับชุมชน
3. ตัวบ่งชี้แนวปฏิบัติที่ดีด้านผู้สูงอายุ และการนำไปใช้ประโยชน์ของประชาชนในชุมชน
4. แนวทางในการพัฒนาให้อิ่มต่อการเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านผู้สูงอายุที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ

ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนมีนาคม 2558 - สิงหาคม 2559

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่ได้มีการสั่งสมวิชาความรู้ต่างๆ มาจากมายตลอดชีวิตเป็นทรัพย์ภูมิคุณที่เปลี่ยนไปด้วยศักยภาพ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต หรืออีกนัยหนึ่งเป็นแหล่งรวมภูมิปัญญาในด้านต่างๆ ที่สามารถใช้แบ่งคนรุ่นหลังให้ดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นผู้สูงอายุจึงเป็นทรัพย์ภูมิคุณที่สำคัญ กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการในการสร้างปัญญาให้คนในชุมชนสามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างบูรณาการ เสริมสร้างพลังให้คนในชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองและพึ่งพา กันได้มากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเชื่อมต่อประสบการณ์ระหว่างบุคคลและชุมชนโดยผ่านกระบวนการกลุ่มและเครือข่ายการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ องค์ประกอบของความรู้ และปัจจัยการเรียนรู้ ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ซึ่งกันและกันนำไปใช้ประโยชน์ คือ การนำขั้นตอนการดำเนินงาน ผลการดำเนินการของกระบวนการเรียนรู้ เช่น องค์ความรู้ นวัตกรรมนำไปใช้ประโยชน์ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสมาชิกกลุ่ม ระดับกลุ่ม ระดับชุมชน ผลการศึกษากระบวนการเรียนรู้ ดังกล่าวสามารถนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เป็นตัวบ่งชี้แนวปฏิบัติที่ดีและแนวทางในการพัฒนาที่เอื้อต่อการเกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง ดังภาพกรอบแนวคิดที่แสดง

ภาพกรอบแนวคิดการวิจัย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กระบวนการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการในการสร้างองค์ความรู้ของคนในชุมชนที่สามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างบูรณาการ เสริมสร้างพลังให้คนในชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองและพึ่งพากัน รวมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเข้มต่อประสบการณ์ระหว่างบุคคลและชุมชนโดยผ่านกระบวนการกลุ่มและเครือข่าย การเรียนรู้ที่ประกอบด้วยลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ องค์ประกอบของความรู้ และปัจจัยการเรียนรู้

ลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ของชุมชน หมายถึง ลำดับขั้นตอนที่สมาชิกของชุมชนได้รวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาของชุมชนและ/สร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้เกิดขึ้นในชุมชน ประกอบด้วย

1. ร่วมคิด ได้แก่ ร่วมรับรู้และตระหนักในปัญหา ร่วมวิเคราะห์ปัญหา ร่วมแสวงหาแนวทางและร่วมเลือกแนวทางแก้ปัญหา
2. ร่วมดำเนินการ ได้แก่ ร่วมปฏิบัติงานตามแนวทางที่กำหนดได้
3. ร่วมสรุปบทเรียน ได้แก่ ร่วมประเมินผลการดำเนินการ ร่วมปรับปรุงดำเนินการหากไม่สำเร็จ
4. ร่วมรับผลประโยชน์ ได้แก่ ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับจากการร่วมดำเนินการซึ่งเป็นทั้งในรูปของเงินและไม่ใช้เงิน เช่น องค์ความรู้ ความภาคภูมิใจ ฯลฯ

องค์ประกอบการเรียนรู้ หมายถึง องค์ความรู้หรือเนื้อหาการเรียนรู้ของชุมชน ฐานการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งความรู้ของชุมชนที่มีอยู่รอบตัวและกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน ประกอบด้วย

ภาษาในชุมชน ได้แก่ เนื้อหา องค์ความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้จากบุคคลสถาบันการศึกษา การสนับสนุนปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การประชุม การปฏิบัติจริงที่เกิดขึ้นในชุมชน

ภาษาอกชุมชน ได้แก่ เนื้อหา องค์ความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การถ่ายทอดองค์ความรู้จากบุคคลสถาบันการศึกษา การศึกษาประสบการณ์จากชุมชนอื่น การศึกษาดูงาน การทัศนศึกษาที่เกิดขึ้นนอกชุมชน

ปัจจัยการเรียนรู้ หมายถึง ปัจจัยภายในชุมชน ปัจจัยภายนอกชุมชน และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนรู้ในชุมชน ประกอบด้วย

ปัจจัยภายใน ได้แก่ ผู้นำและสมาชิกที่มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นที่ยอมรับนับถือ สมาชิกเห็นประโยชน์ของการพัฒนาร่วมกัน ความสัมพันธ์ในชุมชนมีความเป็นปึกแผ่น การแก้ปัญหาเกิดจากชุมชนเอง

ปัจจัยภายนอก ได้แก่ แนวคิดและการปฏิบัติของนักพัฒนาจากภายนอก การสนับสนุนจากองค์กรแหล่งทรัพยากรภายนอก

ปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมบนพื้นฐานของประเทศ วัฒนธรรม และทรัพยากรในท้องถิ่น

กลุ่มผู้สูงอายุ หมายถึง กลุ่มหรือองค์กรที่มีจำนวนสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ โดยมีการกำหนดระเบียบ การก่อตั้ง การดำเนินงานไว้อย่างชัดแจ้งและมีคณะกรรมการเป็นผู้บริหารจัดการเพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกันตาม วัตถุประสงค์ที่ดังไว้เพื่อผู้สูงอายุเป็นหลักที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการจะได้รับการยอมรับจากองค์กร ห้องนิ่นว่าเป็นกลุ่ม องค์กร ชุมชนที่มีแนวปฏิบัติดี

การนำไปใช้ประโยชน์ หมายถึง การนำขั้นตอนการดำเนินงาน ผลการดำเนินการของกระบวนการเรียนรู้ เช่น องค์ความรู้ นวัตกรรมไปใช้ในวงกว้างเพื่อประโยชน์ใน 3 ระดับ คือ ระดับสมาชิกกลุ่ม ระดับกลุ่ม ระดับชุมชน และประชาชนทั่วไป ในประเด็นของกลุ่มผู้สูงอายุ

ตัวบ่งชี้ หมายถึง คุณลักษณะที่ได้จากการศึกษาระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม องค์กร ชุมชนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีด้านกลุ่มผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการที่แสดงถึงสภาพความสำเร็จในการดำเนินการ หน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการของกลุ่ม องค์กร ชุมชนได้

แนวทางในการพัฒนาให้อีกด้วยการเกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง ผลการศึกษาระบวนการเรียนรู้กลุ่มผู้สูงอายุ และการนำไปใช้ประโยชน์ของประชาชนในชุมชนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการนำจัดทำเป็นตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติเพื่อให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมและร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองรวมทั้งชุมชนให้ดีขึ้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. มีข้อมูลกลุ่ม ชุมชน องค์กรที่มีแนวปฏิบัติที่ดีของกลุ่มผู้สูงอายุด้านกระบวนการเรียนรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ
2. มีองค์ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับลำดับขั้นตอน องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้กลุ่มผู้สูงอายุและการนำไปใช้ประโยชน์ของประชาชนในชุมชน
3. มีตัวบ่งชี้แนวปฏิบัติที่ดีกลุ่มผู้สูงอายุและการนำไปใช้ประโยชน์
4. มีแนวทางในการพัฒนาให้อีกด้วยการเกิดกระบวนการเรียนรู้กลุ่มผู้สูงอายุของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง